4.Організація та проектування логістичних систем : підручник / М. П. Денисенко, П. Р. Левковець, Л. І. Михайлова та ін. К. : Центр учбової літератури, 2010. 336 с.

5.Поручинська І. В., Поручинський В. І., Слащук А. М. Роль логістики у проведені масових спортивних подій. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». № 23, 2022. С. 166-170.

6.Радченко О. П. Проблеми функціонування національних логістичних систем на ринках аграрної продукції. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 21(2(51)), 2022. С. 126-136.

7.Рєзнік Н. П., Харчевнікова Л. С., Пугачова В. Р. Проблеми та перспективи розвитку логістичного сектору в Україні. Український журнал прикладної економіки та техніки. №4. 2021. С. 30-35.

8.Смирнов І. Г. Світовий ринок логістичних послуг: географічні особливості. Вісник Київського університету. Серія «Географія». Вип. 46. 2009. С. 60-65.

9.Хвищун Н. В., Ковальчук О. В. Сутність логістичної концепції в економічних дослідженнях. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент», Вип. 15. 2018, С. 270-278.

References

1. Kaliuzhna, N. H., & Sheremet, A. S. (2023). Lohistychna systema Ukrainy: aktualni problemy ta prioritety vidnovlennia [Logistics system of Ukraine: current problems and priorities for restoration]. *Biznes. Inform.* No. 4, P. 90-96. [in Ukrainian]

2. Krykavskyi, Ye., Vasylevkyi, M., & Biluk, I. (2008). Ekonomika lohistychnykh system [Economics of Logistics Systems]: monohrafiia. Lviv : Lvivska politekhnika, 596 p.

3. Krykavskyi, Ye. V., & Deyneha, O. V. (2022). Marketynh i lohistyka u vstanovlenni tsyfrovoi ekonomiky [Marketing and logistics in the development of the digital economy of Ukraine]: monografiia. Lviv-Rivne : Zen, 310 p.

4. Denysenko, M. P., Levkovets, P. R., & Mykhailova, L. I., & others (2010). Orhanizatsiia ta proektuvannia lohistychnykh system [Organization and design of logistics systems]: pidruchnyk. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, 336 p.

5. Poruchynska, I. V., & Poruchunskyi, V. I., & Slashchuk, A. M. (2022). Rol lohistyky u provedenni masovykh sportyvnykh podii [The role of logistics in holding mass sporting events]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «Kyivskyi politekhnichnyi instytut»*. No. 23, P. 166-170. [in Ukrainian]

6. Radchenko, O. P. (2022). Problemy funktsionuvannia natsionalnykh lohistychnykh system na rynkakh ahrarnoi produktsii [Problems of functioning of national logistics systems in agricultural markets]. *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia.* No. 21(2(51)), P. 126-136. [in Ukrainian]

7. Reznik, N. P., & Kharchevnikova, L. S., & Puhachova, V. R. (2021). Problemy ta perspektyvy rozvytku lohistychnogo sektoru v Ukraini [Problems and prospects for the development of the logistics sector in Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky.* No. 4, P. 30-35. [in Ukrainian]

8. Smyrnov, I. H. (2009). Svitovyi rynok lohistychnykh posluh: heohrafichni osoblyvosti [The global logistics services market: geographical features]. *Visnyk Kyivskogo universytetu. Seriia «Heohrafiia».* No. 46. P. 60-65. [in Ukrainian]

9. Khvyshchun, N. V., & Kovalchuk, O. V. (2018). Sutnist lohistychnoi kontseptsii v ekonomichnykh doslidzhenniakh [The essence of the logistics concept in economic research]. *Ekonoichni nauky. Seriia «Ekonomika ta menedzhment».* No. 15. P. 270-278. [in Ukrainian]

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04(190).40
УДК 355.233.22

Ягупов В. В.,
доктор педагогічних наук, професор,
провідний науковий співробітник науково-дослідного центру проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Національний університет оборони України м. Київ
orcid./org0000-0002-8956-3170

МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЦІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Обґрунтовано методологію визначення змісту фундаментального для теорії та методики фізичного виховання різних категорій населення педагогічного поняття «зміст фізичного виховання» як систему їх практичних і теоретичних знань щодо свого фізичного виховання та самовиховання, фізичної підготовленості та готовності до успішної професійної діяльності та здорового способу життя. Його обґрунтування здійснено на провідних ідеях і положеннях системного, контекстного, андрагогічного та суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів до їх фізичного виховання та самовиховання.

З'ясовано, що зміст фізичного виховання являє собою таку систему наукових теоретичних і практичних знань різних категорій населення про: свою фізичну культуру та спорт, здоровий спосіб життєдіяльності кожної особи як суб'єктів професійної діяльності та здорового способу життя; фізичну підготовленість і готовність до професійної діяльності як професіоналів конкретного її виду; відповідні організаційні форми, методи і засоби формування, розвитку, вдосконалення та підтримання своєї фізичної підготовленості та готовності до успішної професійної діяльності та здорового способу життя; практичні фізичні навички, уміння і здатності, професійно важливі фізичні якості як представника конкретного виду професійної діяльності; практичні фізичні навички, уміння і здатності, необхідні фізичні якості кожного суб'єкта здорового способу життя.

Ключові слова: *фізичне виховання; зміст фізичного виховання; теоретичні знання; практичні знання; фізична підготовленість; фізична готовність; метод; засіб.*

Yahupov V. V. Methodology of content determination of physical education in the pedagogy of physical education. *The methodology for determining the content of the pedagogical concept of "content of physical education", fundamental for the theory and methodology of physical education of different categories of population, as a system of their practical and theoretical knowledge about their physical education and self-education, physical fitness and readiness for successful professional activity and a healthy lifestyle, is substantiated. Its substantiation is based on the leading ideas and provisions of systemic, contextual, andragogical and subjective-activity methodological approaches to their physical education and self-education*

It has been identified that the content of physical education is the following system of scientific theoretical and practical knowledge of different categories of the population about: their physical culture and sports, healthy lifestyle of each person as subjects of professional activity and healthy lifestyle; physical fitness and readiness for professional activity as professionals of a specific type of activity; appropriate organizational forms, methods and means of forming, developing, improving and maintaining their physical fitness and readiness for successful professional activity and healthy lifestyle; practical physical skills, abilities and abilities, professionally important physical qualities as a representative of a particular type of professional activity; practical physical skills, abilities, and necessary physical qualities of each subject of a healthy lifestyle.

Keywords*: physical education; content of physical education; theoretical knowledge; practical knowledge; physical fitness; physical readiness; method; means.*

Постановка проблеми. Фізична культура, згідно зі Законом України «Про фізичну культуру і спорт» – це «…діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу життя» [4]. Вважаємо таке визначення фізичної культури достатньо некоректним, оскільки, по-перше, вона торкається не тільки «діяльності суб'єктів сфери фізичної культури і спорту», а всіх громадян України різного віку та фаху та, по-друге, і найголовніше – будь-яка культура – це ставлення людей по певних явищ, а в нашому випадку – до фізичної культури та спорту як соціального та професійного суб'єктів, а це ставлення визначає їх активність або байдужість у сфері фізичної культури та спорту. Найголовніше завдання у сфері педагогіки фізичного виховання – це формувати у всіх громадян України різного віку та фаху позитивне ставлення до фізичної культури, а потім їх зробити уже суб'єктами фізичного виховання та самовиховання, оскільки кожна особа «…у процесі своєї діяльності та поведінки має стати його суб'єктом, тільки у такому випадку він як суб'єкт свідомо займається своїм фізичним вихованням і самовихованням [12, с. 70].

Відповідно, фізичне виховання громадян, а насамперед фахівців в українському суспільстві є вкрай актуальною теоретичною та прикладною педагогічною проблемою у теорії фізичного виховання. Воно має представляти систему різноманітних організаційно-педагогічних заходів, спрямовану на фізичне формування, розвиток, удосконалення та підтримання соціальних і професійних суб'єктів у працездатному фізичному стані, формування, розвиток і вдосконалення в них основних життєво та професійно важливих фізичних якостей, навичок, умінь і здатностей, необхідних для повноцінної життєдіяльності в суспільстві як соціального суб'єкта та успішної професійної діяльності як професійного суб'єкта.

Проблема фізичного виховання вкрай актуальна та необхідна для всіх фахівців, але особливо важлива та життєво та професійно необхідна фахівцям у екстремальних видах діяльності. Так, наприклад, суттєвим наслідком участі громадян України в російсько-українській війні стала проблема їх фізичної реабілітації як учасників бойових дій, яку вкрай необхідно розв'язати: «Фізична реабілітація військовослужбовців – певний комплекс заходів, спрямований на відновлення функціонального стану організму, поповнення адаптаційних резервів, нормалізацію емоційної, моральної та мотиваційної сфер особистості, досягнення оптимального рівня особистісної адаптації та професійно важливих якостей військовослужбовця…» [11, с. 164]. Тільки фізична реабілітація стосується не функціонального стану, а фізичного. Ми наголошуємо, що «у фахівця та спортсмена є відповідний фізичний стан, важливою складовою якого є фізіологічні процеси та фізіологічний стан, а не функціональний стан. …фізичний стан як спортсмена, так і фахівця характеризує їх фізичну підготовленість і готовність до конкретного виду, у т.ч. і професійної діяльності та до спортивних заходів, що дозволяє їм успішно виконувати ці види діяльності та стійко переносити фізичні навантаження екстремальних видів діяльності, наприклад, військово-професійної, спортивної. …важливою складовою фізичного стану спортсмена та фахівця є характер протікання їх фізіологічних процесів, а ці процеси у певний час мають конкретний стан – фізіологічний, а не функціональний» [15, с. 77].

Отже, проблема чіткого визначення змісту поняття «зміст фізичного виховання» для різних категорій населення є вкрай актуальною у педагогіці чи в теорії та методиці фізичного виховання.

Мета статті: обґрунтувати фундаментальне для педагогіки фізичного виховання поняття «зміст фізичного виховання» для різних категорій населення та акцентувати увагу на необхідності чіткого визначення змісту їх фізичного виховання як соціальних (як особистості) і професійних (як фахівця) суб'єктів.

Методи дослідження. Контекстно та системно використано теоретичні методи дослідження – системний і контекстний аналіз наукових джерел із проблеми статті, синтез й узагальнення наукових джерел і практики фізичного виховання, сучасної практики щодо фізичного виховання різних категорій населення, конкретизація дослідницьких результатів щодо змісту їх фізичного виховання.

Аналіз та узагальнення результатів досліджень. Наголошуємо про наявність сумної тенденції в педагогіці фізичного виховання та спорту – це відсутність, практично, наукових досліджень із проблеми обґрунтування змісту фізичного виховання різних категорій населення, оскільки таких публікації обмаль. Так, у статті «Зміст фізичного виховання школярів: історичні аспекти, проблеми та перспективи» групою науковців «…представлено різні аспекти становлення та розвитку системи фізичного виховання в українських закладах освіти у радянський період історії нашої держави, виявлено

проблеми шкільного фізичного виховання у незалежній Україні та окреслено перспективи його подальшого розвитку…, виявлено етапи реформування фізичного виховання підростаючого покоління в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття та окреслено їх особливості і, на останок, визначено проблеми та можливі шляхи реформування галузі фізичного виховання в українських школах» [5, с. 74-78]. Але найголовніше науковці у статті так і не дали, на жаль, дефініцію поняття «зміст фізичного виховання» та його складові.

Водночас вони зробили достатньо об'єктивний висновок: «…зауважимо, що зміст фізичного виховання школярів в українських освітніх закладах часто-густо зазнавав суттєвих змін, у залежності від того чи іншого етапу, що проходила вся система фізичного виховання у нашій країні, як то етапи її становлення чи розвитку, воєнізації… у радянський період історії України, або етапи концептуалізації, трансформації, стабілізації та реформування, в останні десятиріччя за часів незалежності. Основними проблемами реформування шкільного фізичного виховання за часів незалежності України можемо вважати, перш за все, девальвацію процесу фізичної підготовки у фізичній культурі навчальних закладів і відсутність у шкільній практиці державних стандартів освіти з фізичного виховання» [5, с. 77], тобто немає стандартизації – немає стандартного змісту фізичного виховання суб'єктів навчальної діяльності.

А пошукова система гугл на запит поняття «зміст фізичного виховання» щодо захищених дисертацій дає одну дисертацію – Н. Ю. Довгань, в якій змодельовано психолого-педагогічний контекст конструювання змісту фізичного виховання студентів ВНЗ [3]. Але у цій дисертації відсутня як дефініція, так і основні елементи змісту фізичного виховання. А в Національній бібліотеці імені В. Вернадського знаходиться тільки одна дисертація та автореферат С. В. Демчук на тему «Зміст фізичного виховання в соціальній інтеграції та реабілітації школярів 15-16 років із церебральним паралічем [2].

Про критичний стан зі розумінням та обґрунтуванням змісту фізичного виховання серед науковців у системі вищої фізкультурної освіти в державі свідчить такий сумний факт: навіть у програмі фахового вступного випробування для здобувачів ступеня «Магістр» за спеціальністю 017 – «Фізична культура та спорт» за спеціалізацію «Фізичне виховання» у провідному ЗВО держави – у Національному університеті фізичного виховання і спорту України немає словосполучення «зміст фізичного виховання» [7; 8].

Така сама смутна ситуація у багатьох інших ЗВО, в яких відбувається професійна підготовка фахівців фізичного виховання та спорту. Наприклад, у Державному податковому університеті з програмою фахового іспиту з теорії і методики спорту для освітнього рівня «Магістр» у галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» на основі здобутого ОКР «Бакалавр» за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт [9].

Висновки такі: по-перше, провідні фахівці з фізичного виховання не звертають, на жаль, у силу певних напевно суб'єктивних обставин увагу на фундаментальну проблему теорії фізичного виховання – на зміст фізичного виховання, на опанування якого спрямовані всі інші складові та проблеми фізичного виховання всіх категорій населення.

По-друге, теорія і методика фізичного виховання без змісту фізичного виховання – це «шевець без чобіт», оскільки практично у всіх підручниках, навчальних посібниках, наукових статтях зміст фізичного виховання переважно ототожнюються з методами та засобами фізичного виховання: тут маємо, з одного боку, повне нерозуміння авторами змісту фізичного виховання громадян, оскільки до нього вони відносять, наприклад, такі аспекти: «Зміст фізичного виховання забезпечує цілеспрямовану дію на фізіологічні системи організму з метою вдосконалення психофізичних, моральних і вольових якостей, ментальної та емоційної сфер життя студентів. Зміст фізичного виховання включає сукупність різноманітних фізичних вправ, методів і методичних прийомів, форм, елементів організації, способів контролю та оцінки» [6, с. 2-3]. Автори тут не відрізняють зміст і методику у педагогіці фізичного виховання, оскільки «сукупність різноманітних фізичних вправ, методів і методичних прийомів, форм, елементів організації, способів контролю та оцінки» належать до методичної складової фізичного виховання, а не до теоретичної складової – змістовної; а з іншого – поняття «фізичний», «психофізичний» і «фізіологічний» не є синонімами, тобто має місце недотримання вимог термінологічного підходу до формулювання педагогічних понять у педагогіці фізичного виховання та спорту. Тут важлива термінологічна точність понятєво-категоріального апарату, тобто «…має бути педагогічна культура та термінологічна точність науковця, …кожне педагогічне поняття має відображати тільки те, що йому «належить» у педагогіці та яку функцію воно реалізує у ній» [15, с. 346].

Таким чином, з одного боку, проблема змісту фізичного виховання щодо різних категорій населення науковцями практично неусвідомлена і тому, як правило, недосліджена та не досліджується, а з іншого – поняття «зміст фізичного виховання» має бути фундаментальним у теорії фізичного виховання, у протилежному випадку педагогіка фізичного виховання «мертва» чи «безлюдна».

Виклад основного дослідницького матеріалу.

Дискусія. Вищевикладений аналітичний матеріал свідчить про те, що науковці мають вкрай помилковий науковий підхід до обґрунтування змісту фізичного виховання, зокрема не дотримуються вимог таких методологічних підходів до фізичного виховання: 1) системного підходу, тобто зміст фізичного виховання має займати своє законне місце у системі фізичного виховання конкретної категорії населення, зокрема у поряд із метою, принципами, суб'єктами, методами, методиками та результатом; 2) контекстного – має враховувати конкретну категорію вихованців, їх фізичні потреби, цінності, мотивацію, вид діяльності та інші специфічні аспекти, які її характеризують, та їх задовольняти; 3) андрагогічного – має враховувати той факт, що більшість суб'єктів фізичного виховання являються дорослими, відповідно зміст їх фізичного виховання має задовольняти їх потреби та вимоги; 4) термінологічного – має бути безперечною з точки зору філології, поняттєво-категоріального апарату; 5) суб'єктно-діяльнісного – має сприяти перетворенню кожної людини не тільки на суб'єкта фізичного виховання, а самовиховання [16].

Слід зауважити, що «Для визначення змісту виховання… також слід мати чітке уявлення про ***предмети виховного впливу*** (виділ. наше). У всі віки представників педагогічної думки хвилювало питання про предмети виховного впливу та їхню ієрархію згідно зі значущістю. У давнину їх було три: на перше місце вони ставили ***фізичне***

загартовування тіла (виділ. наше), а після цього – формування розумових і моральних якостей. Поривання, воля, а також бажання, за Аристотелем, властиві навіть новонародженим дітям, оскільки розум і розсудливість звичайно появляються у них тільки з віком. Тому, вважав він, ***турбота про тіло*** (виділ. наше) має передувати турботі про душу, після тіла потрібно подбати й про виховання нахилів, щоб їх виховання сприяло вихованню розуму, а виховання тіла – вихованню душі» [13, с. 216].

Вважаємо, що **зміст фізичного виховання** має займати заслужене місце в системі фізичного виховання конкретної категорії населення. Він у цій системі відповідає на запитання «**Що фізично виховується у людини як соціального та професійного суб'єкта**?», методи – «Чим опанувати змістом фізичного виховання соціальним і професійним суб'єктам?», а методика – «Як, яким чином, у якій послідовності опанувати соціальним і професійним суб'єктам змістом свого фізичного виховання?»

За такою логікою нами обґрунтовано зміст поняття «***зміст фізичного виховання військовослужбовців***», який, на нашу думку, «…має включати теоретичні та практичні знання щодо їх фізичного виховання та фізичної обізнаності – фізичної підготовленості та готовності – як військового професіонала до успішної військово-професійної діяльності; це такі теоретичні та практичні знання про: фізичну культуру і спорт військовослужбовців у цілому та окремих видів і родів військ, зокрема; здоровий спосіб життя військовослужбовців як суб'єктів екстремальних видів діяльності; сукупність практичних фізичних умінь, навичок і здібностей військовослужбовців певного виду і роду збройних сил, необхідних для успішної життєдіяльності у військовому середовищі, і практичних знань щодо їх формування, розвитку та вдосконалення; сукупність професійно важливих фізичних якостей військовослужбовців певного виду та роду збройних сил, необхідних для успішної реалізації службових компетенцій у військовому середовищі та практичних знань щодо їх формування, розвитку та вдосконалення; фізичну підготовленість військовослужбовців до військово-професійної діяльності як військових спеціалістів певного виду і роду збройних сил і про відповідні організаційні форми, методи фізичного виховання та засоби його формування, розвитку, вдосконалення та підтримання; фізичну готовність військовослужбовців до військово-професійної діяльності як військовослужбовців певного виду і роду збройних сил та про відповідні організаційні форми, методи фізичного виховання та засоби його формування, розвитку і підтримання» [7, с. 41].

Результати дослідження. Так, навіть Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [3], підручники та навчальні посібники з фізичного виховання [1], у тому числі й класичний підручник «Теорія і методика фізичного виховання» [10] не містять, на жаль, словосполучення «зміст фізичного виховання» і, відповідно, не мають відповідних тем, глав і розділів.

Водночас слід мати на увазі, що фізичне виховання кожної категорії населення є складовою частиною загальної системи їх виховання. Воно здійснюється за допомогою різних організаційних форм, методів і засобів фізичної підготовки конкретної категорії населення, які безпосередньо мають корелюватися з такими *основними завданнями їх фізичного виховання*: 1) формування, розвиток і підтримання цінностей і мотивації громадян до систематичного, послідовного та контекстного зайняття фізичною культурою і спортом з урахуванням змісту та особливостей своєї життєдіяльності, фаху та специфіки професійної діяльності, фізичного вдосконалення та самовдосконалення та введення здорового способу життя як суб'єктів соціального та професійного буття; 2) підтримання фізичних здатностей і в цілому фізичного стану в оптимальному стані до успішної професійної діяльності, а для цього комплексно застосувати основні організаційні форми, методи та засоби фізичного виховання та самовиховання; 3) сприяння фізичному формуванню, розвитку та вдосконаленню кожного фахівця як професіонала, покращення фізичної працездатності як суб'єктів певного виду професійної діяльності; 4) отримання суб'єктами фізичного виховання та самовиховання необхідних теоретичних і практичних знань у галузі фізичної культури, фізичного виховання та спорту для профілактики професійних захворювань, підтримання та відновлення здоров'я і забезпечення професійної працездатності; 5) контекстне використання засобів фізичної культури взагалі та фізичного виховання та спорту, зокрема, в лікувально-профілактичній практиці; 6) оволодіння фахівцями як суб'єктами професійного буття методами, прийомами та засобами визначення свого актуального фізичного стану для побудови індивідуальної контекстної програми фізичного вдосконалення та відновлення; 7) виховання морально-вольових і професійно важливих фізичних якостей фахівців як суб'єктів професійної діяльності тощо.

Перелік цих завдань згідно з провідними ідеями вищевикладених методологічних підходів власне і визначає зміст фізичного виховання різних категорій населення, у тому числі й суб'єктів професійної діяльності. Цей зміст представляє *систему їх практичних і теоретичних знань щодо свого фізичного виховання та самовиховання, формування, розвитку, вдосконалення і підтримання своєї фізичної працездатності як суб'єктів соціального та професійного буття*, яка містить сукупність таких наукових теоретичних і практичних знань про: фізичну культуру та спорт, здоровий спосіб життєдіяльності; фізичну підготовленість і готовність до вибраного виду професійної діяльності як її суб'єктів; відповідні організаційні форми, методи і засоби їх формування, розвитку, вдосконалення та підтримання; практичні фізичні навички, уміння і здатності, професійно важливі фізичні якості, якими вони мають опанувати, формувати, розвивати та вдосконалювати як представники конкретного виду діяльності. Цим змістом фізичного виховання як системою суб'єкти фізичного виховання та самовиховання оволодівають шляхом активної участі у заходах фізичного виховання та спорту й найголовніше – самостійно у процесі фізичного самовиховання як суб'єктів здорового способу життя та конкретного виду професійної діяльності.

Отже, зміст фізичного виховання суб'єктів здорового способу життя та конкретного виду професійної діяльності містить систему *теоретичних і практичних знань* щодо свого фізичного виховання та самовиховання, фізичної вихованості – фізичної підготовленості та готовності – як конкретних професіоналів. Ця *система містить такі теоретичні та практичні знання кожного громадянина України як соціального суб'єкта чи особистості та професійного суб'єкта* – професіонала конкретного виду діяльності: 1) про *здоровий спосіб життєдіяльності* кожного громадянина України як суб'єкта соціального та професійного буття; 2) про *фізичну культуру та спорт* суб'єктів соціального та професійного буття взагалі та представника конкретного виду професійної діяльності, зокрема; 3) про

фізичні навички, уміння і здатності фахівців конкретного виду діяльності, необхідних для успішної життєдіяльності в професійному середовищі, та система педагогічних знань про їх формування, розвиток і вдосконалення; 4) про *формування, розвиток і вдосконалення сукупності професійно важливих фізичних якостей фахівців* конкретного виду професійної діяльності, необхідної для успішної професійної діяльності; 5) про *фізичну підготовленість як фахівця* до конкретного виду професійної діяльності як професіонала і про відповідні засоби, методи фізичного виховання та організаційні форми її формування, розвитку, вдосконалення та підтримання; 6) про *фізичну готовність як фахівця* до конкретного виду професійної діяльності як професіонала і про відповідні засоби, методи фізичного виховання та організаційні форми її формування, розвитку, вдосконалення та підтримання.

Оптимальне їх розуміння та свідоме їх сприйняття є важливим «кроком» до формування, розвитку, вдосконалення та підтримання *комплексних результатів фізичного виховання та самовиховання кожного громадянина як соціального та професійного суб'єкта.* Це такі фізичні прояви: 1) фізична загартованість кожного громадянина як соціального суб'єкта; 2) фізична підготовленість кожного громадянина як професіонала конкретного виду діяльності: фізична підготовленість – це результат їх фізичної підготовки, який потрібний для успішної професійної діяльності; 3) фізична готовність кожного громадянина як професіонала конкретного виду діяльності до професійної діяльності: «…це його фізичний стан як… професіонала, який дозволяє йому успішно виконувати… професійні завдання за призначенням…» [14, с. 283].

А *частковими результатами фізичної вихованості кожного громадянина* мають бути такі: 1) ведення здорового способу життя як соціального та професійного суб'єкта; 2) сформованість і розвиненість основних фізичних якостей як суб'єктів соціального та професійного буття; 3) забезпеченість єдності фізичного виховання з іншими видами, насамперед з моральним, громадянським, національним, патріотичним, трудовим та іншими контекстними видами виховання; 4) зміцнення здоров'я і загартовування організму громадян як соціальних і професійних суб'єктів; 5) сприяння підвищенню результативності їх професійної працездатності; 6) профілактика професійних захворювань фахівців як суб'єктів конкретного виду діяльності; 7) набуття громадянами як соціальними та професійними суб'єктами необхідних знань у галузі фізичної культури, спорту, гігієни та медицини взагалі та про роль фізичної культури і спорту для укріплення здоров'я, режим дня, особисту гігієну, способи підтримання високої працездатності, чинники фізичного загартовування, прийоми самоконтролю за своїм фізичним станом, зокрема.

Висновки. Обґрунтовано зміст фізичного виховання соціальних і професійних суб'єктів, що представляє систему їх практичних і теоретичних знань щодо свого фізичного виховання та самовиховання, фізичної вихованості, формування, розвитку, вдосконалення і підтримання своєї фізичної здатності до успішної життєдіяльності як соціальних і професійних суб'єктів.

З'ясовано, що зміст фізичного виховання представляє систему практичних і теоретичних знань соціальних і професійних суб'єктів щодо свого фізичного виховання та самовиховання, формування, розвитку, вдосконалення і підтримання своєї фізичної працездатності як суб'єктів соціального та професійного буття.

Перспективи подальших наукових пошуків: обґрунтувати необхідність оптимізації змісту фізичного виховання різних суб'єктів фізичного виховання з урахуванням сучасних реалій України у сфері здоров'я різних категорій населення – учнів, молоді, молодих і досвідчених фахівців.

Література

1. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.

2. Демчук С. П. Зміст фізичного виховання в соціальній інтеграції та реабілітації школярів 15-16 років із церебральним паралічем : дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Демчук Світлана Петрівна ; Рівненський держ. гуманітарний ун-т. Рівне, 2003. 310 с.

3. Довгань Н. Ю. Теоретичні і методичні основи виховання фізичної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи : дис. …д-ра пед. наук / 13.00.07 – теорія і методика виховання, 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я). – Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2018. 576 с.

4. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». URL: https://ips.ligazakon.net/document/JF1Z600B.

5. Крук М. З., Булгаков О. І., Крук А. З., Шоханова К. А., Шоханов О. С., & Савінчева Л. П. Зміст фізичного виховання школярів: історичні аспекти, проблеми та перспективи. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15.* 2022. 2(146). С. 74-78. URL: https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2(146).16.

6. Організація та методика фізичного виховання студентів. URL: https://uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/24477.

7. Програма фахового випробування з дисципліни «Теорія та методика фізичного виховання» для конкурсного відбору осіб під час прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня «Магістр» – 017 – «Фізична культура і спорт», спеціалізація «Фізичне виховання». URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/fizychne_vyhovannya.pdf.

8. Програма фахового іспиту для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт, спеціалізація «Фізичне виховання» – освітньо-професійна програма «Фізичне виховання». URL: https://uni-sport.edu.ua/content/programy-vstupnyh-vyprobuvan.

9. Програма фахового іспиту з теорії та методики фізичного виховання та спорту при вступі на навчання для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра, магістра (ОКР спеціаліста) у галузі знань «Освіта» за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт. URL: https://dpu.edu.ua/images/2024/VSTUP-2024/BAKALAVR/Programi%20vstupnih%20viprobuvan/PROGRAMI%20VSTUPNIH%20VIPROBUVAN%20DLA%20VSTUPNIKIV%20V%20MAGISTRATURU/017.pdf

10. Теорія і методика фізичного виховання в 2-х томах / Т. Ю. Круцевич. К. : Олім. література, 2012. Т. 1: Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. 391 с.

11. Трачук С. В., Хмара В. В., Підлетейчук Р. В., & Сиротюк С. М. Проблеми реабілітації та відновлення військовослужбовців за особливих умов. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15.* 2024. 4(177). С. 163-168. URL: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4(177).34.

12. Ягупов В. В. Військове виховання: історія, теорія і методика : навч. посіб. / В. В. Ягупов, С. Г. Єрохін, В. Л. Кирик та ін.; за ред. В. В. Ягупова. К. : Graphic&Design, 2000. 560 с.

13. Ягупов В. В. Військова психологія : методологія, теорія та практика : підручник. К. : Psyhobook, 2023. 517 с.

14. Ягупов Василь, Коновалов Денис. Сутність і зміст фізичної готовності майбутніх офіцерів сухопутних військ до професійної діяльності. *Військова освіта* : зб. наук. пр. 2022. №45. С. 283–293. URL: https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/283-294.

15. Ягупов В. В. Методологічні підходи до інтерпретації фізичного або функціонального стану спортсменів і фахівців. *OLYMPICUS* : науковий журнал. 2024. Вип. 4. С. 66–82. DOI: https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-4.10.

16. Ягупов В. В., Свистун В. І. Зміст фізичного виховання військовослужбовців. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. пр. 2024. № 37 (2–2024). С. 40-56. DOI: https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-37-40-56.

17. Ягупов В. В. Суб'єктно-діяльнісний підхід як ефективна методологічна основа формування готовності військового керівника до управлінської діяльності. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. 2008. Вип. 17 (21). С. 101-111.

Reference

1. Vilchkovskyi E. S., Kurok O. I. (2008). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku [Theory and methodology of preschool children's physical education] : navch. posib. Sumy : VTD «Universytetska knyha». 428 s. [in Ukraine].

2. Demchuk S. P. (2003). Zmist fizychnoho vykhovannia v sotsialnii intehratsii ta reabilitatsii shkoliariv 15-16 rokiv iz tserebralnym paralichem [The content of physical education in social integration and rehabilitation of schoolchildren aged 15-16 with cerebral palsy] : dys... kand. nauk z fiz. vykhovannia i sportu: 24.00.02 / Demchuk Svitlana Petrivna ; Rivnenskyi derzh. humanitarnyi un-t. Rivne. 310 s. [in Ukraine].

3. Dovhan N. Yu. (2018). Teoretychni i metodychni osnovy vykhovannia fizychnoi kultury studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv u protsesi pozaaudytornoi sportyvno-masovoi roboty [Theoretical and methodical principles of university students' physical education during extracurricular sports work] : dys. …d-ra ped. nauk / 13.00.07 - teoriia i metodyka vykhovannia, 13.00.02 – teoriia ta metodyka navchannia (fizychna kultura, osnovy zdorovia). – Instytut problem vykhovannia Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy. Kyiv. 576 s. [in Ukraine].

4. Zakon Ukrainy «Pro fizychnu kulturu i sport» [Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports"]. URL: https://ips.ligazakon.net/document/JF1Z600B. [in Ukraine].

5. Kruk M. Z., Bulhakov O. I., Kruk A. Z., Shokhanova K. A., Shokhanov O. S., & Savincheva L. P. (2022). Zmist fizychnoho vykhovannia shkoliariv: istorychni aspekty, problemy ta perspektyvy [The content of physical education of schoolchildren: historical aspects, problems and prospects]. Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Seriia 15. 2(146). С. 74-78. URL: https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2(146).16. [in Ukraine].

6. Orhanizatsiia ta metodyka fizychnoho vykhovannia studentiv [Organization and methods of students' physical education]. URL: https://uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/24477. [in Ukraine].

7. Prohrama fakhovoho vyprobuvannia z dystsypliny «Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia» dlia konkursnoho vidboru osib pid chas pryiomu na navchannia dlia zdobuttia osvitnoho stupenia «Mahistr» – 017 – «Fizychna kultura i sport», spetsializatsiia «Fizychne vykhovannia [Program of professional test in the discipline "Theory and Methodology of Physical Education" for the competitive selection of persons for admission to study for the educational degree "Master" – 017 "Physical Culture and Sports", specialization "Physical Education"]. URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/fizychne_vyhovannya.pdf. [in Ukraine].

8. Prohrama fakhovoho ispytu dlia vstupu na navchannia dlia zdobuttia stupenia mahistra za spetsialnistiu 017 – Fizychna kultura i sport, spetsializatsiia «Fizychne vykhovannia» – osvitno-profesiina prohrama «Fizychne vykhovannia» [[Program of professional exams for admission to study for a master's degree in specialty 017 – Physical Culture and Sports, specialization "Physical Education" – educational and professional program "Physical Education"]. URL: https://uni-sport.edu.ua/content/programy-vstupnyh-vyprobuvan. [in Ukraine].

9. Prohrama fakhovoho ispytu z teorii ta metodyky fizychnoho vykhovannia ta sportu pry vstupi na navchannia dlia zdobuttia stupenia mahistra na osnovi stupenia bakalavra, mahistra (OKR spetsialista) u haluzi znan «Osvita» za spetsialnistiu 017 – Fizychna kultura i sport [Program of professional examination in the theory and methodology of physical education and sports for entering the study for a master's degree on the basis of a bachelor's degree, master's degree (specialist's degree) in the field of knowledge "Education" in specialty 017 – Physical Culture and Sports]. URL: https://dpu.edu.ua/images/2024/VSTUP-2024/BAKALAVR/Programi%20vstupnih%20viprobuvan/PROGRAMI%20VSTUPNIH%20VIPROBUVAN%20DLA%20VSTUPNIKIV%20V%20MAGISTRATURU/017.pdf. [in Ukraine].

10. Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia [Theory and methodology of physical education: v 2-kh tomakh (2012) / T. Yu. Krutsevych. K. : Olim. literatura. T. 1: Zahalni osnovy teorii i metodyky fizychnoho vykhovannia. 391 s. [in Ukraine].

11. Trachuk S. V., Khmara V. V., Pidleteichuk R. V., & Syrotiuk S. M. (2024). Problemy reabilitatsii ta vidnovlennia viiskovosluzhbovtsiv za osoblyvykh umov [Problems of rehabilitation and recovery of military s ervicemen under special conditions]. Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Seriia 15. 4(177). С. 163-168. URL: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4(177).34. [in Ukraine].

12. Yahupov V. V. (2000). Viiskove vykhovannia: istoriia, teoriia i metodyka [Military education: history, theory and

methodology] : navch. posib. / V. V. Yahupov, S. H. Yerokhin, V. L. Kyryk ta in.; za red. V. V. Yahupova. K. : Graphic&Design. 560 s. [in Ukraine].

13. Yahupov V. V. (2023). Viiskova psykholohiia : metodolohiia, teoriia ta praktyka [Military Psychology: Methodology, Theory and Practice]: pidruchnyk. K. : Psyhobook. 517 s. [in Ukraine].

14. Yahupov V., Konovalov D. (2022). Sutnist i zmist fizychnoi hotovnosti maibutnikh ofitseriv sukhoputnykh viisk do profesiinoi diialnosti [Military education: history, theory and methodology]. Viiskova osvita : zb. nauk. pr. №45. S. 283–293. URL: https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/283-294. [in Ukraine].

15. Yahupov V. V. (2024). Metodolohichni pidkhody do intepretatsii fizychnoho abo funktsionalnoho stanu sportsmeniv i fakhivtsiv [Methodological approaches to justifying the physical Or functional state of athletes and specialists]. OLYMPICUS : naukovyi zhurnal. Vyp. 4. S. 66–82. DOI: https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-4.10.

16. Yahupov V. V., Svystun V. I. (2024). Zmist fizychnoho vykhovannia viiskovosluzhbovtsiv [Content of physical education of servicemen]. Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka : zb. nauk. pr. № 37 (2–2024). S. 40-56. DOI: https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-37-40-56. [in Ukraine].

17. Yahupov V. V. (2008). Subiektno-diialnisnyi pidkhid yak efektyvna metodolohichna osnova formuvannia hotovnosti viiskovoho kerivnyka do upravlinskoi diialnosti [The Subjective-Activity Approach as an Effective Methodological Basis for Forming a Military Leader's Readiness for Management Activities]. Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity : zb. nauk. pr. Vyp. 17 (21). S. 101-111. [in Ukraine].

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04(190).41

Bilokon Viktor
Senior Lecturer at the department of health and sports technologies, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" Kyiv, Ukraine.
orcid: 0000-0002-8750-8573
Anikeienko Larysa
Senior Lecturer at the department of health and sports technologies, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" Kyiv, Ukraine.
orcid: 0000-0002-9592-5457

PHYSICAL POTENTIAL OF STUDENTS AT TECHNICAL UNIVERSITIES. PEDAGOGICAL MANAGEMENT AND ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS

Methodological activities in the process of teaching students are carried out at seminars and practical classes. It is very necessary to ensure a systematic relationship between knowledge and skills and abilities - physical education and sports (practical) and professional (intellectual). The whole variety of methodological works can be divided by main problems: physical education of children of preschool and school age; physical education in the system of professional higher and secondary education; physical education of adults; physical training in the Armed Forces; training of young athletes, sports reserves, highly qualified athletes; professional higher and secondary physical education. The main types of methodological works: programs, textbooks, teaching aids, methodological recommendations, methodological instructions.

In state educational standards, the academic discipline "Physical Education" is presented in the block of elective disciplines. These standards define the mandatory minimum content of theoretical knowledge and practical skills for each discipline. The undeniable importance of physical education should be manifested through the harmonization of spiritual and physical strength, through the formation of such universal values as health, beauty and physical perfection. Physical education as an element of general culture and professional training of students should be aimed at achieving the unity of physical and spiritual development, creating the foundations of physical and mental well-being of an individual, optimizing his or her life. Systematic physical education and sports are one of the forms of conscious human activity, in which physical and spiritual traits of personality are manifested and improved in their unity. Classes in various physical exercises and sports improve the assimilation of educational material by students in their chosen specialty, and after intense mental work are one of the important and most effective means of switching nervous activity, i.e. active rest. Physical education classes at the university are an integral part of students' education and are considered a mandatory and organic part of the training of future specialists.

Key words: *institution of higher education, organizational and methodical, basics, students, physical potential, management.*

Білоконь Віталій, Анікеєнко Лариса. Фізичний потенціал студентів технічних вузів. Педагогічне управління та організаційно-методичні основи. *Методична діяльність у процесі навчання студентів здійснюється на семінарських та практичних заняттях. Дуже необхідним є забезпечення системного взаємозв'язку між знаннями та уміннями та навичками. У державних стандартах освіти навчальна дисципліна «Фізичне виховання» представлена у блоці вибіркових дисциплін. Ці стандарти визначають обов'язковий мінімум теоретичних знань і практичних навичок з кожної дисципліни. Беззаперечна важливість фізичного виховання має проявлятися через гармонізацію духовних і фізичних сил, через формування таких загальнолюдських цінностей, як здоров'я, краса і фізична досконаліть. Фізичне виховання як елемент загальної культури та професійної підготовки студентів має бути спрямоване на досягнення єдності фізичного та духовного розвитку, створення основ фізичного та психічного благополуччя особистості, оптимізацію її життєдіяльності. Систематичні заняття фізичною культурою і спортом є однією з форм свідомої діяльності людини, в якій у єдності проявляються і вдосконалюються фізичні та духовні якості особистості. Заняття*